

Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne w Unii Europejskiej

Tomasz A. Winiarczyk

Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne w Unii Europejskiej

- ❑ Współpraca państw członkowskich dzisiejszej Unii Europejskiej w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych rozpoczęła się w grudniu 1975 roku podczas spotkania Rady w Rzymie, poświęconego współpracy w dziedzinie przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu, radykalizmu, ekstremizmu i międzynarodowej przemocy.

traktat z Maastricht – tytuł VI

- polityka azylowa
- zasady regulujące przekraczanie granic zewnętrznych
- polityka imigracyjna
- zasady wjazdu na obszar Unii i poruszania się po nim obywatele państw trzecich
- zasady pobytu obywateli państw trzecich na terytoriach państw członkowskich
- walka z nielegalną imigracją, pobytem i pracą obywateli państw trzecich
- walka z narkomanią
- walka z oszustwami
- współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych
- współpraca sądowa w sprawach karnych
- współpraca celna
- współpraca policyjna, skierowana na zapobieganie i zwalczanie terroryzmu, nielegalnego handlu narkotykami i innych form przestępczości międzynarodowej

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 67. Wspólna przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości

1. Unia stanowi przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych Państw Członkowskich.
2. Unia zapewnia brak kontroli osób na granicach wewnętrznych i rozwija wspólną politykę w dziedzinie azylu, imigracji i kontroli granic zewnętrznych, opartą na solidarności między Państwami Członkowskimi i sprawiedliwą wobec obywateli państw trzecich. Do celów niniejszego tytułu, bezpaństwowcy są traktowani jak obywatele państw trzecich.
3. Unia dokłada starań, aby zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa za pomocą środków zapobiegających przestępczości, rasizmowi i ksenofobii oraz zwalczających te zjawiska, a także za pomocą środków służących koordynacji i współpracy organów policyjnych i sądowych oraz innych właściwych organów, a także za pomocą wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych w sprawach karnych i, w miarę potrzeby, przez zbliżanie przepisów karnych.
4. Unia ułatwia dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności przez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

**Art. 71. Komitet dla wspierania i wzmocnienia
współpracy operacyjnej w zakresie
bezpieczeństwa wewnętrznego**

W ramach Rady ustanawia się stały komitet w celu zapewnienia wewnątrz Unii wspierania i wzmocnienia współpracy operacyjnej w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego. Bez uszczerbku dla artykułu 240, ułatwia on koordynację działań właściwych organów Państw Członkowskich. Przedstawiciele zainteresowanych organów i jednostek organizacyjnych Unii mogą uczestniczyć w pracach komitetu. Parlament Europejski oraz parlamenty narodowe są informowane o pracach komitetu.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

Art. 77. Polityka dotycząca kontroli granicznej, azylu i imigracji

1. Unia rozwija politykę mającą na celu:

- a) zapewnienie braku jakiejkolwiek kontroli osób, niezależnie od ich obywatelstwa, przy przekraczaniu przez nie granic wewnętrznych;
- b) zapewnienie kontroli osób i skutecznego nadzoru przy przekraczaniu granic zewnętrznych;
- c) stopniowe wprowadzanie zintegrowanego systemu zarządzania granicami zewnętrznymi.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki dotyczące:

- a) wspólnej polityki w zakresie wiz i innych dokumentów uprawniających do krótkiego pobytu;
- b) kontroli, którym podlegają osoby przekraczające granice zewnętrzne;
- c) warunków swobodnego przemieszczania się obywateli państw trzecich, w krótkim okresie, na terytorium Unii;
- d) wszelkich środków niezbędnych dla stopniowego wprowadzania zintegrowanego systemu zarządzania granicami zewnętrznymi;
- e) braku jakiejkolwiek kontroli osób, niezależnie od ich obywatelstwa, przy przekraczaniu przez nie granic wewnętrznych.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 78. Wspólna polityka w dziedzinie azylu i ochrony

1. Unia rozwija wspólną politykę w dziedzinie azylu, ochrony uzupełniającej i tymczasowej ochrony, mającą na celu przyznanie odpowiedniego statusu każdemu obywatelowi państwa trzeciego wymagającemu międzynarodowej ochrony oraz mającą na celu zapewnienie przestrzegania zasady non-refoulement. Polityka ta musi być zgodna z Konwencją genewską z dnia 28 lipca 1951 roku i Protokołem z dnia 31 stycznia 1967 roku dotyczącymi statusu uchodźców, jak również z innymi odpowiednimi traktatami.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki dotyczące wspólnego europejskiego systemu azylowego obejmującego:

- a) jednolity status azylu dla obywateli państw trzecich, obowiązujący w całej Unii;
- b) jednolity status ochrony uzupełniającej dla obywateli państw trzecich, którzy nie uzyskawszy azylu europejskiego, wymagają międzynarodowej ochrony;
- c) wspólny system tymczasowej ochrony wysiedleńców, na wypadek masowego napływu;
- d) wspólne procedury przyznawania i pozbawiania jednolitego statusu azylu lub ochrony uzupełniającej;
- e) kryteria i mechanizmy ustalania Państwa Członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu lub ochrony uzupełniającej;
- f) normy dotyczące warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl lub o ochronę uzupełniającą;
- g) partnerstwo i współpracę z państwami trzecimi w celu zarządzania przepływami osób ubiegających się o azyl lub o ochronę uzupełniającą lub tymczasową.

3. W przypadku gdy jedno lub więcej Państw Członkowskich znajdzie się w nadzwyczajnej sytuacji charakteryzującej się nagłym napływem obywateli państw trzecich, Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć środki tymczasowe na korzyść zainteresowanego Państwa lub Państw Członkowskich. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 79. Wspólna polityka imigracyjna

1. Unia rozwija wspólną politykę imigracyjną mającą na celu zapewnienie, na każdym etapie, skutecznego zarządzania przepływami migracyjnymi, sprawiedliwego traktowania obywateli państw trzecich przebywających legalnie w Państwach Członkowskich, a także zapobieganie nielegalnej imigracji i handlowi ludźmi oraz wzmocnienie ich zwalczanie.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki w następujących dziedzinach:

- a) warunki wjazdu i pobytu, jak również normy dotyczące procedur wydawania przez Państwa Członkowskie długoterminowych wiz i dokumentów pobytowych, w tym do celów łączenia rodzin;
- b) określenie praw obywateli państw trzecich przebywających legalnie w Państwie Członkowskim, w tym warunków dotyczących swobody przemieszczania się i pobytu w innych Państwach Członkowskich;
- c) nielegalna imigracja i nielegalny pobyt, w tym wydalenie i odsyłanie osób przebywających nielegalnie;
- d) zwalczanie handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi.

3. Unia może zawrzeć z państwami trzecimi umowy o readmisji obywateli państw trzecich, którzy nie spełniają warunków wjazdu, obecności lub pobytu na terytorium jednego z Państw Członkowskich lub przestali je spełniać, do państw pochodzenia lub państw, z których oni przybywają.

4. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanowić środki zachęcające i wspierające działania Państw Członkowskich, podejmowane w celu popierania integracji obywateli państw trzecich przebywających legalnie na ich terytoriach, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

5. Niniejszy artykuł nie narusza prawa Państw Członkowskich do ustalania wielkości napływu obywateli państw trzecich przybywających z państw trzecich na ich terytorium w poszukiwaniu pracy najemnej lub na własny rachunek.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

**Art. 80. Zasada solidarności i sprawiedliwego
podziału odpowiedzialności za politykę dotyczącą
kontroli granicznej, azylu i imigracji**

Polityki Unii, o których mowa w niniejszym rozdziale, oraz ich wprowadzanie w życie podlegają zasadzie solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności między Państwami Członkowskimi, w tym również na płaszczyźnie finansowej. Akty Unii przyjęte na podstawie niniejszego rozdziału zawierają, w każdym niezbędnym przypadku, odpowiednie środki w celu zastosowania tej zasady.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

Art. 81. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne

1. Unia rozwija współpracę sądową w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne, w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych.

Współpraca ta może obejmować przyjmowanie środków w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują, w szczególności, jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, środki mające na celu zapewnienie:

- a) wzajemnego uznawania i wykonywania przez Państwa Członkowskie orzeczeń sądowych i pozasądowych;
- b) transgranicznego doręczania pism sądowych i pozasądowych;
- c) zgodności przepisów mających zastosowanie w Państwach Członkowskich w dziedzinie prawa właściwego i sporów o jurysdykcję;
- d) współpracy w zakresie przeprowadzania dowodów;
- e) skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości;
- f) usuwania przeszkód w należyтым biegu postępowań cywilnych, wspierając w razie potrzeby zgodność norm postępowania cywilnego mających zastosowanie w Państwach Członkowskich;
- g) rozwoju alternatywnych metod rozstrzygania sporów;
- h) wspierania szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 82. Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych

1. Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych w Unii opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych oraz obejmuje zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w dziedzinach, o których mowa w ustępie 2 i w artykule 83.

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki mające na celu:

- a) ustanowienie zasad i procedur zapewniających uznawanie w całej Unii wszystkich form wyroków i orzeczeń sądowych;
- b) zapobieganie sporom o jurysdykcję między Państwami Członkowskimi i ich rozstrzyganie;
- c) wspieranie szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości;
- d) ułatwianie współpracy między organami sądowymi lub równoważnymi organami Państw Członkowskich w ramach ścigania karnego i wykonywania orzeczeń.

2. W zakresie niezbędnym dla ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanawiać normy minimalne. Normy takie uwzględniają różnice między tradycjami i systemami prawnymi Państw Członkowskich.

Dotyczą one:

- a) wzajemnego dopuszczania dowodów między Państwami Członkowskimi;
- b) praw jednostek w postępowaniu karnym;
- c) praw ofiar przestępstw;
- d) innych szczególnych aspektów postępowania karnego, określonych uprzednio przez Radę w drodze decyzji; przyjmując taką decyzję, Rada stanowi jednowyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

Przyjęcie minimalnych norm, o których mowa w niniejszym ustępie, nie stanowi przeszkody dla Państw Członkowskich w utrzymaniu lub ustanowieniu wyższego poziomu ochrony osób.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 85. Eurojust

1. Zadaniem Eurojust jest wspieranie oraz wzmacnianie koordynacji i współpracy między krajowymi organami śledczymi i organami ścigania w odniesieniu do poważnej przestępczości, która dotyka dwóch lub więcej Państw Członkowskich lub która wymaga wspólnego ścigania, w oparciu o operacje przeprowadzane i informacje dostarczane przez organy Państw Członkowskich i Europol.

W związku z tym Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze rozporządzeń zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, określają strukturę, funkcjonowanie oraz zakres działań i zadań Eurojust.

Zadania te mogą obejmować:

- a) wszczynanie śledztwa oraz występowanie z wnioskiem o wszczęcie ścigania prowadzonego przez właściwe organy krajowe, w szczególności dotyczącego przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii;
- b) koordynację śledztw i ścigania, o których mowa w literze a);
- c) wzmacnianie współpracy sądowej, w tym przez rozstrzyganie sporów o właściwość i ścisłą współpracę z Europejską Siecią Sądową.

Rozporządzenia te określają także warunki uczestnictwa Parlamentu Europejskiego i parlamentów narodowych w ocenie działalności Eurojust.

2. W ramach ścigania, o którym mowa w ustępie 1, i bez uszczerbku dla artykułu 86, czynności urzędowe w postępowaniu sądowym są dokonywane przez właściwych urzędników krajowych.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

Art. 86. Prokuratura Europejska

1. W celu zwalczania przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii Rada, stanowiąc w drodze rozporządzeń zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą, może ustanowić Prokuraturę Europejską w oparciu o Eurojust. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

Art. 87. Współpraca policyjna

1. Unia rozwija współpracę policyjną obejmującą wszystkie właściwe organy Państw Członkowskich, w tym służby policji, służby celne oraz inne organy ścigania wyspecjalizowane w zapobieganiu przestępstwom lub ich wykrywaniu i ściganiu.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanawiać środki dotyczące:

- a) gromadzenia, przechowywania, przetwarzania, analizowania i wymiany istotnych informacji;
- b) wspierania szkolenia pracowników, jak również współpracy w zakresie wymiany pracowników oraz wyposażenia i badań w dziedzinie kryminalistyki;
- c) wspólnych technik śledczych dotyczących wykrywania poważnych form przestępczości zorganizowanej.

**Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany
wprowadzone Traktatem z Lizbony**

Art. 88. Europol

1. Zadaniem Europolu jest wspieranie i wzmocnianie działań organów policyjnych i innych organów ścigania Państw Członkowskich, jak również ich wzajemnej współpracy w zapobieganiu i zwalczaniu poważnej przestępczości dotyczącej dwóch lub więcej Państw Członkowskich, terroryzmu oraz form przestępczości naruszających wspólny interes objęty polityką Unii.

**Trybunał Sprawiedliwości
Wspólnot Europejskich**

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

- ❑ instytucja sądownicza Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej
- ❑ powstał na mocy traktatu o EWWiS, a na mocy umowy o wspólnych instytucjach z 25 marca 1957 roku oraz Protokołu o statucie Trybunału Sprawiedliwości, objął jurysdykcją sprawy wszystkich trzech Wspólnot

**Prezes TSUE od 2015
Koen Lenaerts**

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

- ❑ Trybunał Sprawiedliwości
- ❑ Sąd (dawniej Sąd Pierwszej Instancji)

Trybunał Sprawiedliwości

– kompetencje

- orzekanie o legalności aktów prawnych wydawanych przez inne organy UE oraz ich zgodności z Traktatami (skarga o stwierdzenie nieważności)
- dokonywanie obowiązującej wykładni aktów prawnych (tzw. pytania prejudycjalne ze strony sądów krajowych)
- orzekanie wobec państw niewypełniających zobowiązań traktatowych (skarga o stwierdzenie uchybienia na wniosek Komisji Europejskiej)
- rozpoznawanie sporów między państwami członkowskimi lub między tymi państwami a Komisją Europejską,
- rozpoznawanie skarg na bezczynność instytucji i organów UE wnoszonych przez rządy państw lub instytucje unijne
- nakładanie sankcji na instytucje unijne w ramach powództw o odszkodowanie
- rozpoznawanie sporów między instytucjami europejskimi a ich pracownikami rozpoznanych przez Sąd do spraw Służby Publicznej
- rozpatrywanie rewizji wyroków Sądu
- rozstrzyganie odwołań od skarg wniesionych przez osoby fizyczne i prawne do Sądu

Trybunał Sprawiedliwości

- Trybunał Sprawiedliwości stanowi władzę sądowniczą UE i razem z sądami państw członkowskich czuwa nad jednolitym stosowaniem oraz taką samą wykładnią prawa.
- Trybunał Sprawiedliwości podejmuje współpracę z sądami krajowymi, działającymi jako sądy powszechne prawa Unii Europejskiej.
- Sądy krajowe, które rozpoznają spory dotyczące prawa Unii, są uprawnione zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniami prejudycjalnymi. W takiej sytuacji TSUE dokonuje wykładni przepisu prawa unijnego albo kontroluje jego legalność.

**polski sędzia TSUE
Marek Safjan**

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

- 27 sędziów mianowanych przez każde państwo członkowskie
- 11 rzeczników generalnych obsadzanych na sześcioletnią kadencję na zasadzie rotacji
 - co trzy lata dokonuje się częściowej wymiany składu sędziowskiego (1/2 składu)
 - przedstawianie opinii i wniosków obejmujących prawnych i faktycznych analizę okoliczności danej sprawy
- Orzeczenia Trybunału mają charakter ostateczny.
- Siedzibą Trybunału jest Luksemburg.
- Język roboczy: francuski.

Sąd (Pierwszej Instancji) – kompetencje

- ❑ rozstrzyga skargi wniesione przez osoby fizyczne lub prawne przeciwko aktom instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej
- ❑ rozpatrywanie skarg o zaniechanie działania przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne UE
- ❑ rozpatrywanie skarg wniesionych przez państwa członkowskie przeciwko Komisji
- ❑ rozpatrywanie skarg wniesionych przez państwa członkowskie przeciwko Radzie, dotyczących aktów z dziedziny pomocy państwa, handlowych środków ochronnych oraz aktów, za pomocą których korzysta ona z uprawnień wykonawczych
- ❑ rozpoznawanie skarg o odszkodowanie za szkody wyrządzone przez instytucje Unii Europejskiej lub ich pracowników
- ❑ rozpoznawanie skarg dotyczących umów zawartych przez Unię europejską, w których właściwość Sądu została wyraźnie określona
- ❑ rozpoznawanie skarg z zakresu wspólnotowych znaków towarowych
- ❑ rozpoznawanie odwołań, ograniczonych do kwestii prawnych, od orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej
- ❑ rozpoznawanie skarg wniesionych przeciwko decyzjom Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin oraz Europejskiej Agencji Chemikaliów
- ❑ rozstrzyga spory między Unią Europejską a urzędnikami jej służby publicznej

Marc van der Woude

Sąd (Pierwszej Instancji) – kompetencje

- ❑ Skład sądu obejmuje 5 izb rozstrzygających w składach trzy- lub pięcioosobowych spory osób fizycznych i prawnych z Unią Europejską.
- ❑ W niektórych przypadkach sąd orzeka w składzie jednego sędziego lub w składzie wielkiej izby (trzynastu sędziów) albo w pełnym składzie, jeżeli uzasadnia to stopień złożoności prawnej lub waga sprawy.
- ❑ W skład sądu wchodzi sędziowie, po jednym z każdego kraju członkowskiego Unii Europejskiej, wybierani na sześć lat. Część składu odnawia się co trzy lata.
- ❑ Obecnie przewodniczącym Sądu jest Marc van der Woude.
- ❑ Sąd liczy 47 sędziów, a od 2019 liczba zwiększyła się do 56 (po dwóch z każdego kraju, nieuwzględniając Brexitu).
- ❑ Polskimi sędziami są: dr hab. prof. Krystyna Kowalik-Bańczyk (od 19 września 2016 r.) oraz dr hab. prof. Nina Półtorak (od 13 kwietnia 2016 r.).
- ❑ Przy sądzie nie działają stali rzecznicy generalni.

Sąd (Pierwszej Instancji) – kompetencje

- ❑ Sąd nie jest prawnie związany orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, z wyjątkiem sytuacji gdy ten zwróci mu sprawę wraz z podaniem wskazań prawnych.
- ❑ Od orzeczeń sądu przysługuje odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości. Jest ono ograniczone do kwestii prawnych.

Obszar spraw wewnętrznych Unii Europejskiej

- ❑ Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości opiera się na zasadach:
 - zasada poszanowania praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich;
 - zasada solidarności między państwami członkowskimi;
 - zasada sprawiedliwości wobec obywateli państw trzecich
 - zasada wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych w sprawach karnych oraz orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych
 - zasada sprawiedliwego podziału odpowiedzialności w zakresie kontroli
 - granicznej, azylu i imigracji między państwami członkowskimi, w tym również na płaszczyźnie finansowej

cele Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości

- ❑ zapewnienie braku kontroli osób na granicach wewnętrznych i rozwijanie wspólnej polityki w dziedzinie azylu, imigracji i kontroli granic zewnętrznych, opartej na solidarności między państwami członkowskimi i sprawiedliwej wobec obywateli państw trzecich (także apatrydów);
- ❑ zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa za pomocą środków zapobiegających przestępczości, rasizmowi i ksenofobii oraz zwalczających te zjawiska, a także za pomocą środków służących koordynacji i współpracy organów policyjnych i sądowych oraz innych właściwych organów, a także przez wzajemne uznawanie orzeczeń sądowych w sprawach karnych i w miarę potrzeby przez zbliżanie przepisów karnych;
- ❑ ułatwianie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności przez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych

Instytucje działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: Rada Europejska

- ❑ określanie strategicznych wytycznych planowania prawodawczego
- ❑ pewne uprawnienia dotyczące:
 - współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych,
 - norm minimalnych odnoszących się do określania przestępstw oraz kar,
 - Prokuratury Europejskiej,
 - współpracy policyjnej

w przypadku trudności z osiągnięciem przez państwa porozumienia co do treści aktu prawnego w ramach prac Rady Unii Europejskiej zwykła procedura ustawodawcza jest zawieszana, a konsensus poprzez dyskusję próbują osiągnąć członkowie Rady Europejskiej

Instytucje działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości

Rada UE

- ❑ wariant Rady Unii Europejskiej: Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych
- ❑ zbiera się zwykle co trzy miesiące w składzie: ministrowie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych państw członkowskich UE
- ❑ obszary zainteresowania:
 - współpraca sądowa w sprawach cywilnych i karnych oraz praw podstawowych
 - kwestie migracji, zarządzanie granicami i współpraca policyjna
 - przyjmowanie razem z Parlamentem przepisów gwarantujących prawa podstawowe, zapewniających swobodne przemieszczanie się w obrębie Unii Europejskiej oraz wysoki poziom ochrony obywateli

Instytucje działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości

Rada UE

- ❑ Odpowiedzialność Rady obejmuje:
 - politykę azylową i imigracyjną,
 - współpracę sądową w sprawach cywilnych i karnych,
 - ochronę ludności,
 - zwalczanie poważnej i zorganizowanej przestępczości i terroryzmu,
 - sprawy związane ze strefą Schengen,
 - ułatwianie i poprawa koordynacji działań państw członkowskich w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego poprzez dbałość o ochronę granic zewnętrznych Unii
 - zacieśnianie współpracy policyjnej i celnej

Institucje działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości

Komisja Europejska

- prawo inicjatywy prawodawczej, którą w obszarze PWBIS dzieli z państwami członkowskimi
- konsultowanie w przypadku podejmowania przez Radę Europejską decyzji o rozszerzeniu uprawnień **Prokuratury Europejskiej** na zwalczanie poważnej przestępczości transgranicznej
- prawo skargi do TSUE na państwo, które narusza zobowiązania wynikające z aktów prawnych PWBIS

Institucje działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości

Parlament Europejski

- współuczestniczy w rozwoju PWBIS i wspólnie z Radą przyjmuje akty prawne w tym zakresie
- kontroluje wprowadzanie PWBIS w życie i prace Stałego Komitetu Współpracy Operacyjnej w zakresie Bezpieczeństwa Wewnętrznego
- kontroluje prace Europolu i Eurojustu

Instytucje szczególne działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: EUROPOL

- Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania
- policyjna agencja Unii Europejskiej z siedzibą w Hadze
- cel: poprawienie efektywności działania i współpracy między kompetentnymi władzami krajów członkowskich w zakresie zapobiegania i zwalczania zorganizowanej przestępczości o międzynarodowym charakterze
- zatrudnia około 800 osób, w tym około 100 analityków oraz 145 oficerów łącznikowych
- nie dysponuje żadnymi siłami wykonawczymi
- funkcjonariusze Europolu nie są uprawnieni do prowadzenia śledztw w krajach członkowskich czy dokonywania aresztowań; Europol wspiera policje krajów członkowskich za pomocą wymiany informacji, prac analitycznych i szkoleń
- Dyrektor Europolu jest wyznaczany jednogłośnie decyzją Rady Unii Europejskiej
- 1 listopada 2004 pełne członkostwo uzyskała Polska

Instytucje szczególne działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: EUROJUST

- Europejska Jednostka Współpracy Sądowej
- agencja Unii Europejskiej o charakterze prokuratorskim, utworzona w wyniku porozumień zawartych w ramach Agendy z Tampere
- zadania: koordynacja działań prokuratur krajowych państw członkowskich Unii Europejskiej w celu walki z transgraniczną przestępczością zorganizowaną na terenie UE; ma być połączona z prowadzeniem postępowań śledczych oraz załatwianiem wniosków w zakresie pomocy prawnej

Instytucje szczególne działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: PROKURATURA EUROPEJSKA

- samodzielna jednostka organizacyjna Unii Europejskiej posiadająca osobowość prawną, powołana przez członków Wspólnoty na podstawie mechanizmu wzmocnionej współpracy
- zadanie: prowadzenie dochodzeń w przestępstwach przeciwko budżetowi UE i oszustw w zakresie podatku VAT
- funkcjonuje od 2021 roku
- służy tu po jednym prokuratorze z każdego uczestniczącego państwa; współpracują z nimi europejscy prokuratorzy delegowani, działający na terytorium swoich macierzystych państw

Instytucje szczególne działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: OLAF

- Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych
- urząd utworzony przez Komisję Europejską 1999
- cele: zwalczanie korupcji, nadużyć budżetu Unii oraz przemytu papierosów i alkoholu
- posiada kompetencje nadzoru podatkowego, działa zarówno wewnątrz struktur unijnych, jak i w państwach członkowskich
- niezależny od Komisji Europejskiej oraz innych struktur unijnych, z wyjątkiem specjalnego Komitetu Kontrolnego złożonego z 5 ekspertów powoływanych na trzyletnie kadencje przez Parlament Europejski, Komisję Europejską oraz Radę Unii Europejskiej

Instytucje szczególne działające w obszarze Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości: FRONTEX

- Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej
- siedziba agencji znajduje się w Warszawie
- cel i zadania:
 - pomoc państwom członkowskim UE i państwom stowarzyszonym w ramach Schengen w ochronie granic zewnętrznych unijnej przestrzeni swobodnego przepływu osób;
 - zarządzanie granicami i odpowiedzialność za zwalczanie przestępczości transgranicznej;
 - akcje poszukiwania i ratowania osób w sytuacjach związanych z ochroną granic morskich
- ponad 1500 funkcjonariuszy z państw członkowskich jest stale rozmieszczonych w różnych częściach UE

bibliografia

- <https://zpe.gov.pl/b/wymiar-sprawiedliwosci-i-spraw-wewnetrznych-unii-europejskiej/PCbJxk626>
- <https://arslege.pl/traktat-o-funkcjonowaniu-unii-europejskiej/k40/s2149/>